

Özel Koleksiyonlar

YILMAZ ÖZTUNA

AHMET ÖZCAN

Y

ILMAZ Öztuna ile diyalogumuz onun Ankara Dede-
man Otelinde perşembe
akşamları yaptığı tarih
sohbetlerine katılmamla

başladı. Sohbetler tarih, siyaset, edebiyat, müzik vs. hakkında geçmişle bugün arasında gidip gelen konuları içeriyordu. Oğlu Oğuzhan Öztuna vasıtasıyla ziyaret edip kendisinden izin aldıktan sonra ben de toplantıların müdavimlerinden oldum.

Yılmaz Öztuna henüz hayattayken kitaplarını elden çıkarmayı düşünmüştü. Bağışlama konusunda oldukça hassastı, kurumlara bağışlamayı ise asla kabul etmeyecek derecede kararlıydı. Kitaplarının satılması durumunda gelirini torununa bırakacaktı. Asla demesinin nedeni o güne kadar kurumlara bağışlanan kitapların nasıl yağmalandığına veya kıymetinin bilinmediğine dair hatıralarıydı.

Maalesef Türkiye’de genel olarak kütüphaneler ve özel olarak üniversite kütüphaneleri olması gereken yerde değildir. Oysa üniversite, kütüphane merkezli inşa edilebilecek bir eğitim-öğretim organizasyonudur. İlk üniversitelerimizin bağış yoluyla elde edilen kütüphaneleri ise yıllarca catalogsuz kalmış ve koleksiyonları kullanıma açılmamıştı. Bütün bu sebeplerden dolayı da Öztuna kütüphanesini bağışlamayı düşünmedi.

Sahaflık yıllarında karşılaştığım yazar kütüphaneleri ve yazarlığıyla ilişkisi benim için bir sorgu alanıydı. Bazı kitapların sayfalarının dahi açılmadığı, özellikle forma halinde basılan kitaplardan anlaşılıyordu. Bazı kütüphanelerde ise altları çizilmiş, sayfalarına notlar düşülmüş veya kullanıldığına dair izlere rastlayabileceğiniz birçok örnek vardı.

Yılmaz Öztuna’nın evine ilk ziya-

retimin sebebi kütüphanesini nasıl değerlendirebileceğiyle ilgiliydi. Kütüphanesini inceledim ve kitaplarını sahaflar aracılığıyla değerlendirmeyi teklif ettim. Kendisi yaşarken özellikle yabancı dilde yazılmış Türkiye ile ilgili kitaplar değerlendirildi. 12 Şubat 2012’deki vefatı sonrasında kütüphanesinin kalan kısmı da değerlendirilmek üzere bana verildi.

Burada ömrünün büyük bir kısmını yazarlık, özellikle de tarih yazarlığıyla geçirmiş bir insandan bahsediyoruz. Onun külliyatlı kitaplarını nasıl hazırladığı kütüphanesindeki ansiklopedik eserlerden anlaşılmaktadır. Kütüphanesindeki kitapları birkaç kategoride değerlendirebiliriz: İlki, nadir diyebileceğimiz Batı dillerinde Türk tarihiyle, müziğe dair yazılmış az sayıda gravürlü eserlerdir. Bu gruba Türkiye kütüphanelerinde hemen hemen hiç bulunmayan *Gotha Almanakları* da ilave edilebilir. Askerî tarih serisi onun siyasi tarih çerçevesinde ele aldığı savaşların hikayesini barındırıyordu. Dergi koleksiyonları arasında Türkiye’de yayınlanmış akademik tarih ve edebiyat dergilerinin birçoğu bulunuyordu. Az sayıda Osmanlıca matbu kitap ve birkaç elyazması vardı. Tahminimizce *Gotha*, *The Statesman’s Yearbook* gibi almanak türü eserler ve Türkçe salnamelerin yanısıra ansiklopedik müracaat eserleri onun biyografiye dair eserlerinin, özellikle *Devletler ve Hanedanlar*’ın kaynağı olmuştur. Yine Türkiye kütüphanelerinde bulunması zor olan *İslam Ansiklopedisi*’nin Fransızca baskısı koleksiyonun parçalarındandı. Müzikle ilgili dergi ve müracaat eserlerinden hazırladığı musiki ansiklopedilerinde faydalanmıştı. *Türkiye Tarihi*, *Osmanlı Tarihi* gibi eserleri de kütüphanesindeki Türkçe ve Fransızca olmak üzere yaban-

cı dilde Türk tarihiyle ilgili kitaplardan yararlanılarak hazırlanmıştı.

Hayat Tarih ve Hayat mecmualarında Şevket Rado ile çalıştığı yıllarda Kazım Taşkent kitaplığı da onun kaynakları arasında olmalıdır. *Türk Ansiklopedisi*’nin yayın heyetinde bulunduğu sırada ansiklopedinin merkezindeki eserlerden yararlanmış olduğunu düşünebiliriz. Öztuna’nın, yakın tarihin tanıklarıyla tanışmasının da eserlerine katkısı büyük olmuştur. Mesela bu bahiste Osmanlı haneler üyeleriyle yakınlığını zikredebiliriz.

İmzalı kitaplar ise daha çok akademisyen, gazeteci, politikacı, bürokrat gibi kişilerin yazdığı ve imza kısımlarından anlaşıldığı üzere büyük ölçüde şahsen tanıdığı kişilerin eserlerinden oluşmuştur. Öztuna’nın kütüphanesinde bulunan 500’e yakın imzalı kitap arasında Nihal Atsız, İsmail Hami Danişmend, Fethi Tevetoğlu, Halil İncalık, Mehmet Altay Köymen, Bahaeddin Ögel gibi ağırlıklı olarak milliyetçi düşünceye sahip isimler dikkati çekmektedir. İmzalardaki takdim şekli onun yazarlarla olan yakınlığını, yazarların gözünde Öztuna’nın anlamı konusunda yorumlara imkan vermektedir.

Tanınmış şahısların koleksiyon niteliği gösteren kütüphaneleri elbette toplu halde değerlendirilmelidir. Ancak Öztuna’nın kütüphanesi de diğer pek çok kütüphane gibi parçalanmaktan kurtulmamıştır. **Z**